

ного й оптимального застосування оперативно-розшукових сил, засобів і методів впливу на злочинність. Вона є комплексом наукових знань юридичного характеру про закономірності й різні аспекти оперативно-розшукової діяльності в їх єдності й взаємозв'язку, її історичній ретроспективі, перспективах розвитку й місці в системі наук, а також про аналоги за кордоном. На сьогодні єдиної (загальної) оперативно-розшукової теорії для всіх суб'єктів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, не створено. Найбільш повно у юридичній літературі досліджені теоретичні питання оперативно-розшукової діяльності щодо діяльності органів Міністерства внутрішніх справ, Служби Безпеки України. Тому оперативно-розшукову теорію розглядають як розділ розшукової теорії, що формується, і, одночасно, як основу перетворення сукупності норм про оперативно-розшукову діяльність на нову самостійну галузь права, умовно йменовану «оперативно-розшукове право».

Література:

1. Шматов М.А. Теория оперативно-розыскной деятельности в системе уголовно-правовых наук. — Волгоград: ВА МВД России, 2001. — 228 с.
2. Якубов Р.Х. Наука об оперативно-розыскной деятельности в России: этапы и перспективы развития // Научный вестник Омской академии МВД России № 4 (31). — 2008. — С. 41—45.

АВЕРОЧКІНА

Тетяна Володимирівна

ВСТАНОВЛЕННЯ ПРИЛЕГЛИХ ЗОН: ІСТОРІЯ, ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНИ ТА ДЕЯКІ АСПЕКТИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ

Вже доволі давно у вітчизняній морській періодиці обговорюється можливість встановлення Україною прилеглої зони. З початку двотисячних років для розгляду Верховною Радою України вносяться проекти законів щодо прилеглої зони, проте жоден з них ще не набув бажаного статусу. Цей вид морських просторів вперше отримав міжнародне визнання на I Конфере-

нції ООН з морського права у 1958 році, проте має доволі довгу та складу історію свого становлення.

Поява спеціальних (прилеглих) зон пояснюється бажанням прибережних держав здійснювати певні права у відкритому морі за межами своїх територіальних вод (територіального моря). Початок цій практиці поклали Велика Британія та Сполучені Штати Америки. У 1736 році Велика Британія, а в 1799 році – США односторонніми актами встановили дванадцятимильні зони для здійснення митного нагляду над усіма суднами, що прямують до їхніх портів. У 1811 році Велика Британія так званім колоніальним законом заборонила іноземним суднам добувати перли на деяких банках біля острова Цейлон, віддалених від берега на відстані 21 милі. Свою претензію на цю устричну зону Британія обґрунтовувала традиційним використанням зазначених банок, які були окуповані та перейшли до неї у приватну власність в якості спадщини індійських раджив. Зона митного нагляду шириною в 20 кілометрів була встановлена Францією за законом 1817 р. В цей самий час імператор Олександр I указом від 4/16 вересня 1821 р. оголосив про виключні права Росії в морі від Берингової протоки до 54° північної широти, рахуючи на 100 миль від берегів Азії та Америки. У цій стомильній смузі Указом було заборонено іноземним суднам займатися рибальством [1, 52].

Проте встановлення спеціальних зон односторонніми актами нерідко викликало заперечення з боку інших держав. Через це, подальше встановлення спеціальних зон пішло головним чином шляхом укладення міжнародних угод між двома і більше державами. При цьому в договорах містяться постанови про спеціальні зони, що зазвичай вважалися обов'язковими лише для їхніх учасників. Особливу активність у цьому відношенні проявила Мексика. Нею були укладені угоди щодо встановлення дев'ятимильної митної зони з Німеччиною (1882 р.), Швецією (1885 р.), Великою Британією (1888 р.). Відповідно до договорів Мексики з Францією (1886 р.) і Нідерландами (1897 р.) мексиканська митна зона визначалася шириною в 20 кілометрів. Щодо двадцятикілометрової зони Мексики зазначалося також у її договорах з Еквадором (1888 р.) та з Італією (1890 р.).

Встановлення санітарної зони в Перській затоці та Червоному морі для боротьби з холерою, чумою та жовтою лихоманкою передбачалося Міжнародною санітарною конвенцією 1894 року.

Російсько-англійський договір 1893 р. і Російсько-американський договір 1894 р. встановили заборону для вилову котиків зону шириною в десять миль уздовж російського берега на Тихому океані і в тридцять миль навколо островів Командорських і тюленів. Укладена в 1911 році конвенція з цього питання між Росією, Англією, США та Японією забороняла морське полювання на котиків у Тихому океані, на північ від 30 паралелі північної широти, включаючи моря Берингове, Камчатське, Охотське та Японське [1, 52].

На підставі багатосторонньої конвенції щодо боротьби з контрабандою алкогольними товарами, укладеної в 1925 році [2] за участю СРСР, радянсько-фінської Конвенції про митний нагляд 1929 року [3] та інших конвенцій і протоколів були встановлені зони митного, протиалкогольного і навігаційного нагляду у Фінській затоці, які, однак, у зв'язку з радянсько-фінським мирним договором 1940 року і протоколом до нього [4] припинили своє існування.

Незважаючи на вже усталену практику створення спеціальних зон шляхом укладення міжнародних угод, з боку ряду держав продовжувала мати місце тенденція до встановлення цих зон односторонніми актами. Так, у США законом 1922 р. (Tariff Act) для боротьби з контрабандним ввезенням спиртних напоїв була створена дванадцятимильна морська митна зона, в якій американська влада мала право здійснювати не тільки контроль за іноземними суднами, а й юрисдикцію США у разі порушення ними встановлених законів. Проте зважаючи на заперечення з боку іноземних держав США довелося вступити в договірні відносини з деякими з них з цього питання. Першим договором в цьому відношенні був американо-англійський договір 1924 про запобігання контрабанди спиртних напоїв в зоні прибережних вод, що має відстань, яку проходить судно протягом однієї години [1, 53].

Односторонніми актами були встановлені спеціальні зони і в багатьох інших країнах, наприклад в Бразилії (дванадцяти-

мильна рибальська зона – 1938 р.), Венесуелі (дванадцятимильна зона з метою морського нагляду, безпеки нації і захисту її інтересів – 1944 р.), Єгипті (дванадцятимильна зона в інтересах безпеки, навігації, податків та санітарії – 1951 р.). У 1935 році в США був виданий Протиконтрабандний акт (Anti-Smuggling Act), який надав президенту право встановлювати райони митного нагляду за межами дванадцятимильної митної зони на відстані до 100 миль [5, 200 – 201].

Прагнення США в сфері спеціальних зон знайшли свій вираз у виданих 28 вересня 1945 президентом Труменом прокламації про «Політику Сполучених Штатів щодо прибережного рибальства в деяких районах відкритого моря» і наказі «Про створення заповідних рибальських зон» [6, 112-113]. Відповідно до цих актів заповідні рибальські зони створюються в районах відкритого моря, що прилягають до узбережжя США, де рибальство розвинене або в майбутньому може бути розвинене і значно підтримане. У тих районах, де така діяльність розвинена або буде розвинена згодом і проводиться лише американськими громадянами, будуть створені точно обмежені заповідні зони, в яких рибальство підлягає регулюванню і контролю з боку влади США. У тих районах, де подібна діяльність існує або згодом буде розвинена і буде проводитися спільно громадянами США та інших держав, безумовно обмежені заповідні зони можуть бути створені за угодою між США та відповідними іншими державами. Все рибальство в цих зонах повинно регулюватися та контролюватися відповідно до подібних угод. При цьому зазначається, що жодною мірою не зачіпається юридична природа вод відкритого моря, де створюються заповідні зони, і права на вільну і безперешкодну навігацію в цих водах.

Отже, історія свідчить про неузгодження позицій держав щодо встановлення максимальної ширини, мети та режиму діяльності в прилеглих зонах. Тут слід зауважити, що власне позначення цих просторів як «прилеглої зони» сформувалося не одразу. За використаними в цьому дослідженні джерелами, вони мали назви, що відповідали напрямам здійснюваної державою юрисдикції: «рибальські», «митні», «санітарні» та ін., або

мали узагальнену назву – «спеціальна зона», «суміжна зона». Безумовно, ця неузгодженість, що часто ставала предметом міждержавних спорів не могла не вчинити вплив на прагнення світового співтовариства врегулювати її. У 1958 році було прийнято Конвенцію про територіальне море та прилеглу зону. В ній знаходимо одну статтю (24) під назвою «Прилегла зона», в Конвенції ООН з морського права 1982 р. цьому простору присвячено теж лише одну статтю (33).

Що стосується сучасної практики України, то встановлення цього простору, визначення його правового статусу та режиму діяльності в ньому передбачається низкою законопроектів (№ 2605 від 30.12.2002 р.; № 5014 від 23.07.2009 р.; № 7407 від 30.11.2010 р.), проте жоден з них на початок 2012 року не став законом. Суть правового статусу прилеглої зони полягає в тому, що в просторі відкритого моря прибережна держава може здійснювати контроль, необхідний для запобігання порушенню митних, фіскальних, імміграційних або санітарних законів і правил у межах її території або територіального моря; для покарання за порушення вищезгаданих законів і правил, вчинене в межах її території або територіального моря. Тобто тут можна говорити про здійснення адміністративної юрисдикції прибережної держави у відкритому морі.

Встановлення цієї зони Україною може мати наступні наслідки.

1. Можливість здійснювати в цій зоні митний, фіскальний, імміграційний або санітарний контроль.
2. На відміну від існуючого зараз правового режиму діяльності у виключній (морській) економічній зоні (що розташована, відповідно до діючого законодавства, на відстань 200 морських миль від вихідних ліній, від яких відміряється територіальне море, та простір якої саме перебуває за зовнішньою межею територіального моря України), де Україна має суверенні права щодо розвідки, розробки і збереження природних ресурсів; юрисдикцію, щодо створення і використання штучних островів, установок і споруд, здійснення морських наукових досліджень, захисту та збереження морського середовища, вона (Україна) буде мати ще й юрисдикцію щодо здійснення певних контрольних функцій.

цій. Це, безумовно, збільшить можливості держави впливати на судноплавство в цій прибережній зоні та сприятиме впровадженню у життя Морської доктрини України до 2035 року.

Література :

1. Николаев А.Н. Проблема территориальных вод в международном праве / Николаев А.Н.; Под ред.: Голунский С.А. — М.: Госюриздат, 1954. — 307 с.
2. Конвенция о пресечении контрабанды алкогольных товаров (Гельсингфорс, 19 августа 1925 года) // Сборник действующих договоров, соглашений и конвенций, заключенных СССР с иностранными государствами. — Вып. V. — М., 1930. — С. 46-53.
3. Конвенция между Союзом Советских Социалистических Республик и Финляндской Республикой о таможенном надзоре в Финском заливе от 13 апреля 1929 года / Документы внешней политики СССР: 1 января — 31 декабря 1929 г. Т. 12 / Редкол.: Агаянц И.И., Верещагин Б.Н., Доля Ф.П., Струнников П.Ф., Яковлев А.Г. — М.: Политиздат, 1967. — С. 147 — 152.
4. Мирный договор между Советским Союзом и Финляндией от 12 марта 1940 года // Внешняя политика СССР: 1935 — июнь 1941г. Сборник документов. Т. 4 / Сост.: Тисминев А.С. — М., 1946. — № 407. — С. 494 — 497.
5. Див.: S. Wh. Boggs. National claims in adjacent Seas, American geographical Society, New York, 1951.
6. Див.: Laws and regulations on the regime of the high seas, United Nations, New York, 1951. — Vol. 1.

АЛЕКСЕЄВА

Олена Євгенівна

АКТУАЛЬНІСТЬ СТВОРЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТОДАВЦІВ НА ГАЛУЗЕВОМУ РІВНІ

Правовий статус об'єднань роботодавців у всьому світі базується на положеннях Конвенції Міжнародної організації праці № 87 «Про свободу асоціації і захисту прав на організацію» (1948), а в Україні – Закону України «Про організації роботодавців», де передбачено право працівників і роботодавців створювати організації і вступати до них.

Роботодавці мають право на свободу об'єднання в організації роботодавців для здійснення і захисту своїх прав та задоволення соціальних, економічних та інших законних інтересів на основі вільного волевиявлення без будь-якого попереднього дозволу, вступу до таких організацій на умовах і в порядку, ви-